

आठ हजारी भूयाडा

(पुराना ऐतिहासिक लोप भएको गीतको संगालो)

प्रकाशक
कपुरकोट गाउँपालिका
सल्यान
कर्णाली प्रदेश नेपाल

आठ हजारी भूयाडा (.....)

लेखक/सङ्कलक : भद्र सिंह बुढा मगर 'भद्र भास्वर'
प्रकाशक : कपुरकोटा गाउँपालिका
संस्करण प्रति : २५० प्रति

मुद्रण : न्यू सफल अफसेट प्रेस, नेपालगन्ज
९८५८०६०३८९

यस पुस्तकको कुनै अंश वा पूरै पुस्तक कुनै पनि
माध्यमद्वारा पुनरुत्पादन वा फोटोकपी गर्न पाइने छैन ।

कपुरकोट गाउँपालिका
शुभकामना (अध्यक्ष)

कपुरकोट गाउँपालिका
शुभकामना (उपाध्यक्ष)

कपुरकोट गाउँपालिका
शुभकामना (प्रशासकीय प्रमुख)

मेरो भन्नु

हरेक मानव समाजको मौलिक सभ्यताभित्र अनेकौं महत्त्वपूर्ण सामाजिक गतिविधिहरू सञ्चालनमा आएका हुन्छन् । त्यसमध्येको समाजको प्रतिबिम्बित गर्ने संस्कृति सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण हुन्छ । संस्कृतिविनाको समाज र मानव सभ्यताको परिकल्पना गर्न सकिँदैन । संस्कृतिहरू परिवर्तित, हस्तान्तरित र आगन्तुक हुन्छन् । यस्ता संस्कृतिहरू समाजबाट कति लोप भएर गएका हुन्छन् । समाजको परिवर्तनसँगै संस्कृति पनि परिवर्तनको प्रभावमा परिरहेको हुन्छ । हाम्रो आठहजारी क्षेत्रभित्र कुनै समयमा अत्यन्त महत्त्वपूर्ण रूपमा मौलाएको लोक संस्कृति अमूल्य निधि **भ्याडा** हाल लोप भएर गएको छ । आज नयाँ पुस्तालाई भ्याडा भन्ने शब्द सुन्दा अनौठो र विचित्र लाग्ने भएको छ । हाम्रा बाजेबराजुको पालामा मुखमा भुन्डिएको भ्याडा गीत आज आउँदा कुन चरीको नाम हो भन्ने भएको छ । त्यसको महत्त्वको बारेमा जान्ने कुरा त परै जावस् सामान्य परिचय पनि दिन नसक्ने अवस्थामा हामी रहेका छौं ।

यसै कुरालाई मध्यनजर गरी समाजमा अलपत्र परेका हाम्रा अग्रजहरूको मुखमा भुन्डिएका र ती भ्याडा गीतहरूका बारेमा सुने बुझेका आधारमा यस गीतलाई सङ्कलन गरी पुस्तकको रूपमा प्रस्तुत गर्ने प्रयास गरिएको छ । देख्दा सानो कार्यजस्तो लागे पनि यसले नयाँ पुस्तका लागि र संस्कृतिप्रेमी यस सम्बन्धी अध्ययन चासो गर्नेका लागि सानै भए पनि ठुलो भूमिका खेल्ने

कुरामा विश्वास लिएको छु । यस सम्बन्धी जानकार व्यक्तिहरको अभाव, अन्य सन्दर्भ सामग्री र स्रोतको पनि अभाव भएका कारण भनेजस्तो पुस्तकले स्वरूप ग्रहण गर्न सकेको छैन । सानो पोखरीको पानी देखाएर विशाल समुद्रको चिनारी दिए भैं यस पुस्तकले त्यतिसम्मको कार्य गन्यो भने यसको उद्देश्य पुरा भएको मानिने छ । ठाडी भाकाको सुरमा 'घिन् ताङ् ताङ् घिन्.....' पाँच मात्राको मादलको तालमा गाइने यगो गीत साह्रै आकर्षक र अब कसले के भन्छ, सुन्न लायक विवेकपूर्ण हुन्छ ।

यस पुस्तकलाई पाठक समक्ष पुन्याउन प्रकाशकको भूमिका खेल्ने कपुरकोट गाउँपालिका परिवारप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु भने पुस्तकको भूमिका लेखिदिनुहुने कपुरकोटा गाउँपालिकाका अध्यक्ष दुर्गा बहादुर पुनज्यू, उपाध्यक्ष प्रकाश भरारीज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत भरत वलीज्यूलाई पनि धन्यवाद । यस पुस्तकको स्रोतका रूपमा सहयोग गर्नुहुने बम कुमारी बुढा, टीकाराम खड्का, डम्बर पुन, डा. गोविन्द आचार्य, हरि बुढा, मनि बुढा, तिला बुढा लगायत सबै महानुभावप्रति कृतज्ञता अर्पण गर्दछु । यस पुस्तकको टङ्कण गर्ने दयाराम बुढा, शुद्धाशुद्धी हेरी सहयोग गरिदिने भेरी साहित्य समाजका अध्यक्ष श्री हरि तिमिल्सिनाज्यू र समयमा पुस्तक छपाइ गरिदिने न्यू सफल अफसेट प्रेसका सञ्चालक अन्तरिक्ष देवकोटालाई पनि हार्दिक साधुवाद ।

भद्रसिंश बुढा 'भद्र भास्वर'

आठ हजारी भूयाडा

आठ हजारी भूयाडाको सन्दर्भ प्रस्तुत गर्दा केही विगतको समय र अवस्था उल्लेख गर्न आवश्यक छ । नेपालको एकीकरणमा बाइसे चौबिसे राज्यहरू समाहित भइसकेपछि बाइसे चौबिसे राज्यले उठाउने तिरो (कर) केन्द्रमा बुभाउनुपर्ने भयो । आम्दानी, उत्पादन र मानवबस्तीका आधार बनाई यस्ता क्षेत्रका नामकरण गर्न थालियो । जस्तै : ७०० रूपैयाँ उठ्ने स्थानलाई सातसय होलेरी, १४०० रूपैयाँ उठ्ने ठाउँलाई चौधसय दाङ, ९०० रूपैयाँ उठ्ने ठाउँलाई नौसय हरनोककाउले/खारा भनेजस्तै ८००० रूपैयाँ उठ्ने ठाउँलाई आठहजार क्षेत्र भन्ने गरियो । आठ हजार क्षेत्रभित्र साविकका गैरीगाउँ, जुगार, बुढा गाउँ, सिनवाङ, रिम, धनवाङ, गर्पा जस्ता ठाउँहरूको एकीकृत नामलाई आठहजार क्षेत्र भन्न थालियो । यस स्थानमा मानवबस्ती बाक्लो र उत्पादन अलिबढी हुने भएका कारणले तिरो पनि बढी उठाउने गरियो । आठहजार कम्पनी (चाँदीका पैसा) रूपैयाँ केन्द्रीय राज्यले प्राप्त गर्ने भएका कारण केन्द्रले यस ठाउँलाई विशेष ढङ्गले हेर्ने गर्दथ्यो । यहाँका बासिन्दाहरू पनि केन्द्रलाई बढी कर तिर्ने भएको हुनाले आफूलाई आठहजारबासी भन्दा गौरव ठान्दथे । यस ठाउँमा लेख्नेबेला आठहजार गैरी गाउँ, आठहजार जुगार, आठहजार बुढागाउँ, आठहजार सिङ्वाङ, आठहजार रिम, आठहजार धनवाङ, आठहजार गर्पा लेख्न थालियो ।

यसरी उठेको तिरो तत्कालीन समयमा प्रहरीको जिम्मा जानुभन्दा पहिले केन्द्रबाट खटिआएका सुबेदार, बडाहाकिम, सुब्बा जस्ता व्यक्तिको मातहतमा गाउँका मुखिया र जिम्वाल मार्फत पुऱ्याउने गरिन्थ्यो । तिनै कम्पनी (खप्टा वा चाँदीको पैसा) पैसालाई छालाको थैलामा गन्ती गरेर राखी सिलाउने गरिन्थो । यस्तो थैलालाई तोरा भन्ने गरिन्थ्यो ।

पश्चिमबाट पूर्वतर्फ अर्थात् हालको काठमाडौँमा यस्ता तोरा लैजानका लागि प्रहरीहरू हातहतियार सहित हिँड्ने गर्दथे । पश्चिमबाट पूर्वतर्फ जाँदै गर्दा प्रत्येक गाउँहरूमा गाउँलेहरूलाई तोरा बोकाउनका लागि विगुल (एक प्रकारको बाजा) बजाउने गरिन्थ्यो । गाउँमा विगुल बज्ने वित्तिकै गाउँगाउँका मुखिया र जिम्वालहरूले कटुवाललाई हाक पार्न पठाउँथे । गाउँलेहरू प्रत्येक घरबाट खाना खान छोडेर पनि दौडँदै तोरा भएका ठाउँमा आइपुग्थे र प्रहरीहरूले ती तोराहरू बोकाएर अर्को गाउँसम्म पुऱ्याउन लगाउँथे । यसका साथसाथै अशक्त कैदी र केन्द्रमा पठाउने आवश्यक सामग्रीहरू पनि बोकाउँथे ।

नेपाल एकीकरण भएपश्चात करको दायरालाई निम्न अनुसारको चार प्रकारमा विभाजन गरी कर उठाउने गरिएको थियो :

१) फट्के

२) कोदाले

३) फाले

४) हले

१) फट्के :

जोत बा नगरेका आवादी गर्न नसकिने खर घाँस र डालेघाँस मात्र भएको जग्गाको क्षेत्रफललाई तिरो उठाउने गरिन्थ्यो । यस्ता जग्गाहरू कम्सल खालका जग्गा मानिन्थ्यो । त्यसैले यस्ता खालका जग्गाहरूको करको दर पनि कम नै थियो । यस्तो जग्गाहरूलाई फट्के भन्ने गरिन्थ्यो ।

२) कोदाले :

गोरुले जोत्नलाई कठिन हुने, भिरालो, साना पाटाहरू मानिसले कुटोकोदालोबाट खनेर उत्पादन गर्ने खालका जग्गाहरूलाई कोदाले भन्ने गरिन्थ्यो । यी जग्गाहरू फट्के जग्गाहरूभन्दा अलि राम्रो मानिन्थ्यो र यसको करको दायरा पनि अलि बढी थियो ।

३) फाले :

हलोलै पुरै जोत्न नमिल्ने तर केही केही ठाउँमा जोत्न मिल्ने र बाँकीलाई कोदोलोले खनेर खेती गर्न मिल्ने खालका जग्गाहरूलाई फाले भन्ने गरिन्थ्यो । यस्ता खालका जग्गाहरूको करको दायरा कोदाले जग्गा भन्दा अलि बढी थियो ।

४) हले :

हलोल्ले जोतेर उत्पादन गर्ने जमिनलाई हले भन्ने गरिन्थ्यो । यस्ता खालका जग्गा सबैभन्दा राम्रो मानिन्थ्यो । फराकिला ठुला ठुला खेतबारीहरू यस अन्तर्गत पर्ने भएको हुनाले सबैभन्दा बढी करको दायरा हले जग्गामा लाग्ने गरेको थियो ।

पञ्चायतकालीन समय २०३२ साल पूर्व तत्कालीन आठहजारी क्षेत्र सल्यान जिल्लामा मात्र पर्दथ्यो । २०३२ सालमा जिल्ला सिमाना हेरफेर गर्ने क्रममा जुगार, गैरीगाउँ र बुढागाउँ रोल्पा जिल्लामा गाभिए भने सिनवाङ, रिम, धनवाङ र गर्पा सल्यान जिल्लामै यथावत रहे । हालको सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक व्यवस्थामा पनि जुगार, गैरीगाउँ, बुढागाउँ हालको त्रिवेणी गाउँपालिकाभित्र रोल्पा जिल्ला, लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गत पर्दछन् भने सिनवाङ, रिम, धनवाङ र गर्पा कपुरकोट गाउँपालिका सल्यान जिल्ला, कर्णाली प्रदेशमा रहेका छन् ।

तत्कालीन समयमा आठ हजारी क्षेत्रलाई धनी क्षेत्रका रूपमा हेर्ने गरिन्थ्यो । आठ हजार क्षेत्रमा बसोबास गर्ने मानिसहरूलाई आठ हजारी भन्ने गरिन्थ्यो । अन्य क्षेत्रका मानिस जस्तै यहाँका मानिसहरूको सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक, सांस्कृतिक, शैक्षिक पक्षहरू आफ्नै खालका थिए । यस क्षेत्रको सम्पत्तीको रूपमा रहेको **भ्याडा गीत** सर्वाधिक महत्त्वपूर्ण मानिन्थ्यो । जुन

आजभन्दा करिब १५० वर्ष अगाडि नै लोप भएको थियो ।

भ्याडा गीत के हो ?

भ्याडा शब्द अठार मगरातमा बोलिने मगर भाषाको खाम भाषाबाट आएको शब्द हो । जसको अर्थ अड्काउनु, बल्काउनु, विवेक पहिचान गर्नु वा रोक्नु भन्ने हुन्छ । मेला, जात्रा, हाट जाँदा, बिहे, पूजा, न्वारान, छैठी, पास्नी जस्ता शुभकार्य गर्दा गाइने गीत भ्याडा गीत हो । एउटा गाउँका मानिस र अर्को गाउँको मानिसहरूको समूह बिच वा केटा समूह र केटी समूहबिच रातभरि **भ्याडा गीत**बाट जुहारी खेली उपस्थित आम मानिसहरूलाई तीनछक पार्ने खालको गीतलाई **भ्याडा गीत** भनिन्छ । केटा मानिसहरूले दौरासुरुवाल, पटुका, पगरी र भाङ्गरो लगाउँदथे भने केटी मानिसहरूले गुन्यूचोली, घलेक, कम्मरमा पटुका, टाउकोमा मजेत्रो, गहनाको रूपमा टुम्राका माला, हातमा बाला, खुट्टामा कल्ली, गलामा मुगाका मालाहरू, कानमा चेप्टे सुन लगाई बसेर भ्याडा गीत गाउने गर्थे । बसेकाहरूले आफ्नो पक्षलाई प्रोत्साहन दिन कराउने गर्दथे ।

तत्कालीन समयको सामाजिक, राजनीतिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, शैक्षिक र प्राविधिक पक्षको अवस्थालाई गीतको माध्यमबाट प्रतिबिम्बित गरिन्थ्यो । यस्तो महत्त्वपूर्ण बहुमूल्य संस्कृति हामीबाट आज

हराइसकेकोले यसका बारे नयाँ पुस्ताहरूलाई आकर्षिक गर्न र जानकारी गर्न भ्याडा गीत सङ्गृहीत गरिएको हो । आठहजारी भन्नाले आठहजार क्षेत्रको, भ्याडा भन्नाले एक प्रकारको विवेक जाँच्ने गीत भन्ने बुझ्नु पर्छ । यो गीत आठहजार क्षेत्र बन्नु भन्दा परापूर्वकालदेखि नै चलिआएको थियो भन्ने मान्यता छ । यस प्रकारका गीतहरू अनेक स्थानमा गाउने चलन छ । कतै यस्ता प्रकारका गीतलाई घाउटा, अड्का, सिलोपहँली, प्रश्नोत्तरी, अट्कोफट्को पनि भन्ने गरिन्छ । गायन तरिका र भाकाहरू स्थानविशेष फरक फरक परे पनि यसको मुख्य उद्देश्य प्रश्न सोधेर त्यसको जवाफमा कठिनाइ पुऱ्याउनु हो भने अरुको प्रश्नलाई सजिलै उत्तर दिन सक्ने क्षमता निर्माण गर्नु हो । प्रश्न सोध्ने र उत्तर दिने कुरा दुवै अत्यन्त बुद्धि र विवेक लगाउनुपर्ने हुन्छ । सुन्नेलाई र हेर्नेलाई सामान्य लागेपनि यो अत्यन्तै कठिन र जटिल विषय हो । जो सबैमा यस्ता कला हुँदैनन् । पहिले पहिले भ्याडा गीत गाउने आआफ्नो समूहले गाउँघरका वौद्धिक व्यक्तित्वहरूलाई आफ्नो सहयोगीको रूपमा राख्ने र त्यस्ता व्यक्तित्वहरूले बेला बेलामा सुटुक गीत सिकाउने गर्दथे । केटाले गाउँदा सात पटकसम्म पनि हारेमा जित्ने केटीको घरमा हली बस्ने चलन थियो भने केटीले सातौँ पटकसम्म पनि हारेमा उसैको श्रीमती बन्नु पर्ने चलन थियो भन्ने भनाइ छ । तर पछि पछि यो चलन हारजितको नभई मनोरञ्जन,

वैदिक क्षमताको पहिचान र ज्ञानको प्रसारणको रूपमामा
लिने गरियो । त्यसैले यस पुस्तकमा **भ्याडा गीतको**
सङ्कलन गरी प्रस्तुत गर्ने जमर्को गरेको छु ।

भ्याडा गीतहरू

- केटा: घुरजिउलीको खेतैभरी भप्की फल्यो धान
आमा भन्दा महा आमा क्या हो रङ्गी जान ?
- केटी: बाघ बास्यो दयाधुरी न्याउली लवाङ खेला
आमा भन्दा महा आमा धरती त होला ।
- केटी: वनको डोइली फुल्यो वनमा न्यावचरी न्याव
गाजल भन्दा भनै कालो जान रङ्गी क्या हो ?
- केटा: पानी पन्यो हाती सुरे उर्लिगयो खोला
गाजल भन्दा भनै कालो महापाप होला ।
- केटा: घुँयालीको पाक्यो फल न्यावचरी न्याव
आकाशबाट पिठो खस्ने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटी: नचारुको सेली बन्यो चाँदी तोला तोला
आकाशबाट पिठो खस्ने हिउँ परेको होला ।
- केटी: वनको भालु आयो यता घुँयात्रीले हान
लेक माथि लेक खप्पे जानकीले जान ।
- केटा: लाउरे दाइले बोकी ल्यायो गुरभुजाको भोला
लेकमाथि लेक खप्प्या जोतको सियो होला ।
- केटा: दाङ होइन देउखुरीमा सिम्टाराको धान
अन्न राख्ने ठुलो भुँडी कस्को हुन्छ जान ?
- केटी: लैइटे बास्यो तिल्केनैमा मयुर साँरी खोला
अन्न राख्ने ठुलो भुँडी भकारी त होला ।

केटी: आकासुमा गड्याङ्गुडुङ्ग न्यावचरी न्याव
 शिरको टुपी भ्र्याप्यै बल्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: कालापारे दाइले ल्यायो काँधमा बोक्ने भोला
 शिरको टुपी भ्र्याप्यै बल्ने पानस बाल्या होला ।

केटा: पानी पन्यो दररर उल्यो खरे खोला
 आफू बल्ने शरीर खल्ने कस्तो चिज होला ?

केटी: गाई फुकाइदेऊ तलतिर घाँस काटौंला घोकी
 आफू बल्ने शरीर खल्ने मम बलेको होकी ।

केटी: बल्ले जुरमा चिल घुम्यो भन्यो घुरखोला
 पुच्छर टेक्दा शिर उठाउने कुन वस्तुले होला ?

केटा: लौरे गाईको दुधै खायो सानो बाच्छो घोकी
 पुच्छर टेक्दा शिर उठाउने ढिकी कुट्या होकी ।

केटा: गोठालाको कति राम्रो कम्मल बुन्ने तान
 पेटको लादी खाई मात्तिने क्या हो रङ्गी जान ?

केटी: तिनु खायो गोइलाडले तल तिनु खोला
 पेटका लादी खाई रङ्गीने घँटा जाँड होला

केटी: फागुनमा गुराँस फुल्ने न्यावचरी न्याव
 चाँदीभित्र सुनको डल्लो जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: बाखरीलाई डाले घाँस गाईलाई सिमल घोकी
 चाँदीभित्र सुनको डल्लो माउको अण्डा होकी ।

केटा: काफलले पेट भन्यो न्यावचरी न्याव
 पसिना खाई मात लाग्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: कालिच बास्यो पखेरामा कल्लु बास्यो खोला
 पसिना खाई मात लाग्ने रक्सी खाको होला ।

- केटी: छिटै पाकी पहँलपुर मारसीको धान
पुट्के पण्डित सेतो चन्दन जानकीले जान ।
- केटा: साँघुरो भई बग्दै आयो पर माडी खोला
पुट्के पण्डित सेतो चन्दन् मासको गेडी होला ।
- केटा: फेरि जोवन आउने छैन मैले भन्या मान
तिमीसँगै उट्ने बस्ने क्या हो रङ्गी जान ?
- केटी: उर्लिआयो माथिबाट दाङको बबई खोला
मसँग उट्नेबस्ने मेरै छायाँ होला ।
- केटी: फारखर्कामा कराउने न्यायचरी न्याव
जुम्लाबाट मधेस जाने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटा: जेठमास हिउँ पगलन्छ बन्छ ठुलो खोला
जुम्लाबाट मधेस जाने तिनै खोला होला ।
- केटा: हुक्का लिन्छन् मुख्खेबाले खाना खाई तान
रुखमाथि बेसार उड्ने जानकीले जान ।
- केटी: माथि पन्यो घाम तापा तल लवाङ खोला
रुखमाथि बेसार उड्ने सल्ली पिठो होला ।
- केटी: माथितिर जुँगार जावल सैवाङ जिउला धान
चारपिकामा घुम्दै बस्ने जानकीले जान ।
- केटा: माथितिर भावाङ राङ्सी तल माडी खोला
चारपिकामा घुम्दै बस्ने कटपिङ खेल्या होला ।
- केटा: कोइली बास्यो कुहुँ कुहुँ न्यावली बास्यो न्याव
विना बारुद बन्दुक पड्क्यो जान रङ्गी क्या हो ?
- केटी: सोचे घोके फर्की आइन दुखी भयो मन
अज्ञानीले केइ जानिन जानकीले भन ।

केटा: धानकुट्टयो जरनको विर्यँ माथि विर्यँ
यस्तै हुन्छ कैले कैले सोच्ने मौका दिएँ ।

केटी: हटारूले मही खायो प्यास मेटेर धोकी
विना बारूद बन्दुक पड्क्या आकाश गड्क्या होकी ।

केटी: सुगा बास्यो चिरविर गरी न्यावचरी न्याव
धर्तीभिन्न सुनको फाला जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: सोचे घोके केइ आएन पिरो भयो मन
अज्ञानीले जान्ने भैन आफै तिमी भन ।

केटी: गाई फुकाइदेऊ ढल लाइदेऊ माथि रनवन
कहिलेकाहीं यस्तै हुन्छ सोची घोकी भन ।

केटा: सिकारीले सिकार खेल्यो कालिजाको खोला
धर्तीभिन्न सुनको फालो बेसार सेला होला ।

केटा: माया भन्नु सानो होइन उतै तनमन
धर्तीमुनि गाँजेबल्ल के हो तिमी भन ?

केटी: घोरिएर धेरै साँचे सिती मन खाइन
अज्ञानीलाई भनिदेउन मलाई कति आइन ।

केटा: डढेलाले खाइसक्यो सल्लेरीको वन
अल्मल पर्ने सबै हुन्छ सोची घोकी भन ।

केटी: हटारूले नुन ल्याए डोको बोकी बोकी
धर्तीमुनि गाँजेबल्ल मुसो बस्या होकी ।

केटी: चाँचरले गुराँस खायो पानी खायो न्याव
लेकभरि सेतो घुम्तो जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: तालको पानी जमिरह्यो बग्दै गन्यो खोला
लेकभरि सेतो घुम्तो कुइरो लाग्या होला ।

- केटा: असिनाले काफल भान्यो भिज्यो चरी न्याव
सेतो ठेकी हरियो बुभो जान रङ्गी क्या हो ?
- केटी: मुले पोखरी तलतिर बग्ने सिँदुर खोला
सेतो ठेकी हरियो बुभो बारीको मुला होला ।
- केटी: ढुकुर बास्यो ढुकुर ढुकुर न्यावचरी न्याव
आमा भन्दा स्याहार गर्ने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटा: अङ्ग्रेजसँग लडाइँ पन्यो हान्यो यता गोला
आमा भन्दा स्याहार गर्ने धर्तीमाता होला ।
- केटा: काग करायो सिमलमा खोलाचरी न्याव
पुच्छरमा आगो बाल्ने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटी: लाउरे दाइको कति राम्रो पछि भिर्ने भोला
पुच्छरमा आगो बाल्ने जुनकिरी त होला ।
- केटी: खोलेसाग फलिलो छ लिओ माथि लिओ
सय वर्ष रूख ढलेको पात हरियो के हो ?
- केटा: घुरो छोडी धान खायो भालुमालु गाईले
चेत घुमेन फर्की आइन भन बाली साइले ।
- केटी: अङ्को हुन्छ फट्को हुन्छ कैले कैले मन
आउँछ फर्की साइ हजुरको सोचीसम्फी भन ।
- केटा: नेपालगन्ज बजारैमा नुन ल्याए बोकी
पात हरियो भइराख्ने मयुरप्वाँख होकी ।
- केटा: प्याउली फूल फुल्यो वनमा न्याव चरी न्याव
पात विनाको छाता लाग्ने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटी: गलाभरि लगाई हिँडे टुम्रा माला धन
वर्की आइन फर्की आइन साइज्ञानिले भन ।

केटा: हातका बाला खुट्टा कल्ली चाँदीको त्यो धन
त्यस्तै हुन्छ सबैलाई सोची सम्फी भन ।

केटी: खप्तापैसा माला बन्यो चाँदी तोला तोला
विना पातको छाता लाग्ने च्याउ उम्रेको होला ।

केटी: आकाशबाट वेगै मान्यो चरी भन्यो न्याव
राम लक्ष्मणले धर्ती फोड्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: कालिच मान्यो गुलेलीले ल्यायो घर दाइले
जान्ने भइन सोच्दा पनि भन जानकार साइले ।

केटी: ब्याउलीको कानैभरि चेप्टे सुन धन
आँगरे अलङ्कार आउँछ सोचीसम्फी भन ।

केटा: यो सालमा वर्षात भइन सुख्खा भयो खोला
रामलक्ष्मणले धर्ती फोड्ने गोरू जोत्या होला ।

केटा: घट्टे खोला तुसारेमा भप्की फल्यो धान
घडीको काम स्वरले गर्ने क्या हो रङ्गी जान ।

केटी: भारी बोक्यो जुम्ली दाइले खगन्नो छानिन
भन आफै ज्ञानी साइले मैले त जानिन ।

केटा: तित्रो बास्यो तिरतिर गरी बाघ रनवन
अक्कल आउँछ सोची घोकी एकछिन पछि भन

केटी: कमण्डलु समाएर आयो लम्की जोगी
घडी काम स्वरले गर्ने भाले बास्या हो की ।

केटी: जमलकाँटा फन्का मान्यो न्याउली गन्यो न्याव
दन्तमाथि रङ लगाउने जान साइले क्या हो ?

केटा: अर्नी बोकी खेतालालाई पठाऊ बोक्चे भोला
दन्तमाथि रङ लगाउने बिरी लाको होला ।

केटा: कालो ऍसेलु पाकिगयो लेक गई लेओ
दन्त चेप्ने हातले ऱ्वाइँ-वाइँ पार्ने जान क्या हो ?

केटी: हिउँ पग्लेर बढ्न गयो तलतिर खोला
दन्त चेपी ऱ्वाइँ-वाइँ पार्ने मुर्चुङ्गा त होला ।

केटी: भिकारीले भिक माग्यो चामल पिठो देओ
नाकको सोखिन भुन्डिरहने जान साइले क्या हो ?

केटा: छाँचुरले माछामान्यो पेरङ्गामा बोकी
नाकको सोखिन भुन्डिरहने भुम्के फुली हो की ।

केटा: जोगी आई भिक्षा माग्यो घरमा भिक्षा देओ
भुट्नेस बनाई नङ रङ्ग्याउने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: तेह्र सावन खिर खाने लुगा लाउने धोती
भुट्नेस बनाई नङ रङ्ग्याउने तिउरी लाको होकी ।

केटी: चैत्र वैशाख वनभरि न्यावचरी न्याव
हातको चिको आगो पार्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: कालापारे हिँड्दै गयो देब्रे भिरी भोला
हातको चिको आगो पार्ने भड्के भुलो होला ।

केटा: देउखुरीको दमारमा पाइन मैले भेओ
जोतको लेक सम्प्याउने जान साइले के हो ?

केटी: सुत्केरीमा ग्वाला गइयो बच्चा बोकी बोकी
जोतको लेक सम्प्याउने लिर्को लगा होकी ।

केटी: खेत खायो खहरेले चेट हाल्न देओ
चार भाइका दुईटा गाँठा जान साइले के हो ?

केटा: लाउरे दाइले लाहुरबाट ल्यायो राम्रो भोला
चार भाइका दुईटा गाँठा गादो पान्या होला ।

केटा: आकाशबाट चिल पन्यो तल चरी न्याव
नाकभरि रिङ बोकने जान साइले क्या हो ?

केटी: पानी पन्यो बर्सै भरी बगिगयो खोला
नाकमाथि रिङ बोकेको नथिया त होला ।

केटी: गाई हरायो दमारैमा कतै पाइन भेओ
दमाहको सानो बाच्छो जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: कर्णाली र भेरीमाथि मिली गए खोला
दमाहका सानो बाच्छो टेम्कुली त होला ।

केटा: उर्ली आयो बाढी ठुलो तल घट्टेखोला
नचारूको नाच्ने ठाउँ भन के पो होला ?

केटी: डाले सिमल गाईभैसीलाई पाले सिमल घोकी
नचारूको नाच्ने ठाउँ रामथलिया होकी ।

केटी: पानी पन्यो भिजी गयो वनको चरी न्याव
लाको भोटी फ्याँकिदिने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: बगरमा उर्ली आयो दाङको पातुखोला
लाको भोटी छराउने मकै सोगन्या होला ।

केटा: वारि वन पारि वन न्यावचरी न्याव
गहुँको भात पकाई खाने त्यसको नाम के हो ?

केटी: लाहुरतिर जाने भयौ चिनो ल्याइदेऊ भोला
गहुँको भात पकाइखाने कोकोलो त होला ।

केटी: जलौद्रिलाई बास पनि भिक्षा पनि देओ
काखी च्यापी काठ नचाउने जान साइले क्या हो ?

केटा: डाँफे बास्यो हिमालमा कालिच बास्यो खोला
काखी च्यापी काठ नचाउने ताकु कात्या होला ।

केटा: विछट्टै पानी पन्यो यता न्यावचरी न्याव
कालो जङ्गल कालो भैसी जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: बग्दै आयो बाढी टुलो दाङ्को सेवार खोला
कालो जङ्गल कालो भैसी कपाल जुम्रा होला ।

केटी: भँगेराले चिरविर गन्यो न्याव चरी न्याव
जुँगामुनि गेडा लाग्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: माथितिर खजुरे लेक तल सिस्ने खोला
जुँगामुनि गेडा लाग्ने मकै घाँगा होला ।

केटा: भक्कीफल्यो खेतैभरि कालो ठर्रो धान
रङ्गिन टालो घाम छेकने जानकीले जान ।

केटी: तिनुपाक्यो बर्लेतिर भुइँ काफल खोला
घाम छेकने रङ्गिन टालो भुलछाता त होला ।

केटी: दाङ होइन देउखुरीमा फल्यो तिल्की धान
ज्याङ्टाभिन्न मिठो फल आफै साइले जान ।

केटा: गर्पादेखि तलतिर बग्यो ग्वार खोला
ज्याङ्टाभिन्न मिठो फल सिम्टाको त होला ।

केटा: भात मिठो पोष लाग्ने जुमलाको धान
पातमा पानी डल्ला पर्ने जानकीले जान ।

केटी: रेलबाट तल भारे लाउरे दाइले भोला
पातमा पानी डल्ला पर्ने कर्कलो त होला ।

केटी: पारि वनमा कराइरह्यो न्यावचरी न्याव
जेठो सन्तान बस्दै जाने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: लेक बाघ जन्जिर पन्यो भालु भाग्यो खोला
जेठो सन्तान बस्दै जाने फर्सी फल्या होला ।

केटा: जुरेलीले डिम्मुर खायो न्यावलीचरी न्याव
जमिन मुनि डल्ले तिउन जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: बाघ पन्यो गाईको बथान देउखुरीको खोला
जमिनमुनि डल्ले तिउन आलु फल्या होला ।

केटी: डोइली फुलको रसै खायो न्यावचरी न्याव
कालो जङ्गल मयार दिने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: आकाशमा गिद्द रिङ्छन् सिनो पन्यो खोला
कालो जङ्गल मयार दिने लिखाटो त होला ।

केटा: भेडीग्वालो बोक्दै गयो कम्बल बिन्ने तान
दुई दृश्यमा एक नेटी छ जानकीले जान ।

केटी: जेठमास पानी पन्यो धुमिलो भो खोला
दुई दृश्यको एक नेटी नाकको डाँडी होला ।

केटी: मकै खायो गोराले गुलेली हान
मान्नी नै हल्लाइदिने जानकीले जान ।

केटा: हिमालमा हिमको पैरो कर्णालीमा खोला
मान्नीलाई हल्लाइदिने भुइँचालो त होला ।

केटा: तिहार मानी काट्नुपन्यो यो सालको धान
चन्द्रसूर्य धब्बा लाउने जानकीले जान ।

केटी: अङ्ग्रेजले बोक्यो भन्छन् बमबारुद गोला
चन्द्रसूर्य धब्बा लाग्ने ग्रहण लाग्यो होला ।

केटी: भाले बास्यो कुखुरी काँ न्यावचरी न्याव
रुखको टुप्पा दियो बल्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: खैराबाट ल्याए दाइले कुममा भिर्ने भोला
रुखको टुप्पा दियो बल्ने आकाश बत्ती होला ।

- केटा: नचारूले मान राखे भयोरको थान
सुनभिन्न चाँदी हुने जानकीले जान ।
- केटी: डैनीले हान्यो भन्छन् भाँक्री बालाई सोला
सुनभिन्न चाँदी हुने अमिलो फल होला ।
- केटी: दसैँभिन्न पाकिसक्यो जिउला सानो धान
पयरमा च्यापी हिँड्ने जानकीले जान ।
- केटा: फुर्के बल्ल भागिगयो तल खामे खोला
पयरमा च्यापी हिँड्ने खराउ त होला ।
- केटा: बिहानीमा भाले बास्यो वनचरी न्याव
पसिनाले आगो बाल्ने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटी: गुराँस फुल्यो लेकैभरि काँस फुल्यो खोला
पसिनाले आगो बाल्ने तातो रक्सी होला ।
- केटी: बेग मारेर बास्दै आयो न्यावचरी न्याव
कालो वनमा धजा उड्ने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटा: सिनवाडको पल्लापट्टि सानो सल्ले खोला
कालो वनमा धजा उड्ने चायाँ पन्या होला ।
- केटा: घरवालाले घर बनायो जामुनाको मियो
काठ टङ्गाई खोलामाथि धर्म गर्ने के हो ?
- केटी: बर्सासास तर्न गाह्रो खहरेको खोला
खोलामाथि काठ टङ्ग्याउने लफ्को हाल्या होला ।
- केटी: बारीतिर कराई बस्यो न्यावचरी न्याव
शिरमा डोरी काँधमा डोरी बोभ्र बोकेको के हो ?
- केटा: कपुरकोटको तलतिर फँलाटेको खोला
नाम्लो शिरमा खकन्नो काँधमा भारी बोक्या होला ।

केटा: गरिज्युला फल्यो भन्छन् नयाँ बिउको धान
 रातमा उड्ने दिनमा सुत्ने के हो साइले जान ।

केटी: गरिज्युला नजिकैमा शारदाको खोला
 रातमा उड्ने दिनमा सुत्ने दुरेकानो होला ।

केटी: खयर काटी खैरा आए अर्कै छ नि सान
 हर्न्यो घाँसमा हर्न्यो बर्रे जानकीले जान ।

केटा: हटारूले सातु खायो भोक मेटेर धोकी
 हर्न्यो घाँसमा हर्न्यो बर्रे हर्न्यो गानो हो कि ।

केटा: चिलले भ्रम्ट्यो कराइरह्यो न्यावचरी न्याव
 पात टिपेर थाल बनाउने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: सातबासमा उर्ली आयो कल्लेबल्ले खोला
 पात टिपेर थाल बनाउने टपरी खुट्ट्या होला ।

केटी: विना पानी फुल्यो भन्छन् सिम्टाराको धान
 हर्न्यो भ्राडमा रातो डोरी जानकीले जान

केटा: देउखुरीमा भालु पन्यो बाघ खोरको खोला
 हर्न्यो भ्राडमा रातो डोरी मालुपट्टो होला ।

केटा: गुराँस खाई बासिरहन्छ न्यावचरी न्याव
 डालीभिन्न सेतो डोरी जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: लान्तीदेखि माथितिर बस्ती काख खोला
 डालीभिन्न सेतो डोरी ओदालपट्टो होला ।

केटी: वनगाडज्यूला फल्यो भन्छन् नयाँ लामो धान
 नुनमा लाउने वनको बोरा जानकीले जान ।

केटा: रापतीमा मिल्न गयो बगी तिल्केन खोला
 नुनको बाहिर बोरा जस्तो पातको पोका होला ।

- केटा: जोत्न आए कुमाले दाइ बोलाऊ भित्र खान
शिरमाथि हाँगे हाँगा कुन जनावर हो जान ।
- केटी: कचनापुर मिल्छ भन्छन् बैजापुरको खोला
शिरमाथि हाँगे हाँगा जरायो त होला ।
- केटी: खोलातिर बास्यो भन्छन् न्यावचरी न्याव
थुतुनाले जोती हिँड्ने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटा: बाढी ल्याई आयो भन्छन् पूर्व अरुण खोला
थुतुनाले जोती हिँड्ने बँदेल सुँगुर होला ।
- केटा: जिउलैभरि वारिपारि भप्की फल्यो धान
पानीभित्र मिठो तिउन जानकीले जान ।
- केटी: सातमुलमा उलीं आयो तल घुर खोला
पानीभित्र मिठो तिउन माछा मान्या होला ।
- केटी: हाटबाट सबले ल्याए भोला माथि भोला
लोग्ने मान्छे स्वास्नी बन्ने के हो भन तोला ?
- केटा: रूटी पछि लाग्छ भन्छन् ठुलो छायाँनाथ मेला
लोग्ने मासिन स्वास्नी बन्ने मारुनी नाच्ने बेला ।
- केटा: वरि गर्छ परि गर्छ न्यावचरी न्याव
एक हातले दुई थुन दुने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटी: तुलौ क्षति पान्यो भन्छन् मस्र्याङ्दीको खोला
एक हातले दुई थुन दुने सिँगान फाल्या होला ।
- केटी: जेठामास खडेरीमा न्यावचरी न्याव
हिलोमाथि सुनको भाला जान रङ्गी क्या हो ?
- केटा: लफ्को हात्देऊ धर्म लाग्छ तल लवाङ्ग खोला
हिलो माथि सुनका भाला धान फलेको होला ।

केटा: तल बास्यो लइटेचरी माथि चरी न्याव
भातको सामु दाल उम्रने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: कल्ली बन्यो खुट्टा लाउने चाँदी तोला तोला
भातको सामु दाल उम्रने आलीको उर्द होला ।

केटी: ढिकढाक बास्न थाल्यो चरी न्यावन्याव
हर्न्यो भाडमा सपेष्टा छन् जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: पानी पन्यो रिमिभिमि सुस्त बग्यो खोला
हर्न्यो भाडको सपेष्टा त मालुको टाटा होला ।

केटा: परेवालाई खोर बनाउँदा चरी बास्यो न्याव
सेतो धजा रूखमा उड्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: पूर्वतिर फर्क्यो भन्छन् दरौँदीको खोला
सेतो धजा रूखमा उड्ने सिमल भुवा होला ।

केटी: न्याले लेकको वरिपरि सिद्ध पुज्ने थान
बग्दै जाने उडी आउने क्या हो रङ्गी जान ।

केटा: कात्तिकमा मह कारे मौरी पोला पोला
बग्दै जाने उडी आउने पानी पन्या होला ।

केटा: ढल्क्यो जोवन फेरि आन्न मैले भन्या मान
सगरमा जुनकिरी छन् क्या हो रङ्गी जान ।

केटी: गोठालाले देउखुरीमा पाँचविस भैसी दोलान
आकासका जुनकिरी ताराहरू होलान् ।

केटी: बाघ बास्यो ओढारमा रूखमा चरी न्याव
हँसियाले धर्ती देख्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: तोरा बोक्न जानेबेला सातु हाल्ने भोला
हँसियाले धर्ती देख्ने चद्रमा त होला ।

केटा: एकलो भैंगे जङ्गलमा सबै ग्वाला आओ
काठ घुमाउँदा पिठो फाल्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: हात्ती लम्क्यो दमारमा मजुर नाच्यो खोला
काठ घुमाउँदा पिठो फाल्ने जाँतो पिस्सा होला ।

केटी: भुर्र उड्यो रूख माथि चरी आई न्याव
कचौरामा बच्चा पार्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: लौरवाङ्ग पानी पन्यो उल्यो शारदा खोला
कचौरामा बच्चा पार्ने चरी गुँड होला ।

केटा: पखेरामा कराइरह्यो न्यावचरी न्याव
सुनभिन्न कालो गेडी जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: उकालीमा टेक्ने लौरी चिप्ली भन्यो खोला
सुनभिन्न कालो गेडी रिठाको फल होला ।

केटी: वनबाट घर आयो उड्दै चरी न्याव
गर्को छैन दुई हात लाउने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: कालो सेतो टाटेपाटे गर्भे राँको भोला
गर्को छैन दुई हात लाउने टोपी लाको होला ।

केटा: वनभरि कराइरहन्छन् चरीहरू न्याव
ढिकको बोटमा नाचिरहने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: मालसामान राख यहाँ पिठ्युँ बोक्ने भोला
ढिकको बोटमा नाचिरहने केराको बोट होला ।

केटी: गाँथलीको अधिपछि न्यावचरी न्याव
पाँचखोलीमा पाँचै रङ्ग जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: काफल फल्यो लेकतिर तिनु फल्यो खोला
पाँचखोलीमा पाँचै रङ्ग पञ्चपाला होला ।

केटा: तिम्रो लाग्छ माया अति तिमीमै छ तन
 आकाशमा हावा खाने क्या हो साइले भन ।

केटी: भिर्ने मलाई चाहिँदैन बोक्ने ल्याइदेऊ भोला
 आकाशमा हावा खाने बाँराई नाच्या होला ।

केटी: पोखरीमा पानी खान भन्थो चरी न्याव
 हातको चरी नेटा परी जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: हिमालतिर हिम पग्लियो तुलो भयो खोला
 हातको चरी नेटा परी चङ्गा उडा होला ।

केटा: लौरो गाई घर फर्क्यो खाई रनवन
 आफ्नो मुख आफै हेर्ने के हो साइले भन ?

केटी: कुथुर्के छ आखापाखा न्युरो तल खोला
 आफ्नो मुख आफै हेर्ने ऐना हेच्या होला ।

केटी: नचारुले पैजन हान्ने खुट्टी छनछन
 कुन रानीले लुगा धुने साइ हजुरले भन ।

केटा: पाटीपौवा अगेनामा सबको घर हुन्छ
 तिम्रो हाम्रो लुगाहरू खरानीले धुन्छ ।

केटा: धैरिनीको पखेरीमा चरी बास्यो न्याव
 एक चिच्याउँदा सब चिच्याउने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: छायाँनाथको छेउबाट बग्यो मेल खोला
 एक चिच्याउँदा सब चिच्याउने स्याल कराको होला ।

केटी: गाई फुकाई नचराइदेऊ माथि रानी वन
 एकको पाँच दुईको दश जानकीले भन ?

केटा: सिलिङ्गेको फल बोक्यो तुलो बोक्चे भोला
 एकको पाँच दुईको दश दुई हात आँला होला ।

केटा: विछुट्टेर बास्दै आयो वनको चरी न्याव
 ढुङ्गामाथि ढुङ्गा दल्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: दर्की आयो पानी धेरै बग्यो घट्टेखोला
 सिलौटामा लोरो समाई अचार पिस्या होला ।

केटी: जिम्वालको लालाबाला धनमाथि धन
 शिरमाथि फिँजो बाल्ने के हो साइले भन ?

केटा: बाघ करायो पाठो खाई ढन्टानको खोला
 साँभपख ठड्यौरामा दियालो बाल्या होला ।

केटा: भित्तावारि कोइली बास्यो नजिकमा न्याव
 भिम्भिँ चिल्न सक्ने बोटको नाम क्या हो ?

केटी: ढाँफे नाच्यो हिमालमा कालिच नाच्यो खोला
 भिम्भिँ चिल्न सक्ने सिस्नु बुटो होला ।

केटी: खोलाकै खोलेसागको मुन्टाहरु भाँच्ने
 कुन दलले पानी पाछै कुन दलमा नाच्ने ?

केटा: गाँजा खाई जोगीहरु खित्का छोडी हाँस्ने
 बादलले पानी पाछै मादलमा नाच्ने ।

केटा: रूख ढाल्यो बन्चराले कोइपनि नचेप्पे
 विस विस आठन्नीको कति हुन्छन् रूपे ?

केटी: हाटबाट ल्याए दाइले फलामको खोप्पे
 विस विस आठन्नीको विस हुन्छ रूपे ।

केटी: न्याले पौवा तोरा आए पारि चरी न्याव
 डल्ले हड्डी त्वाँ त्वाँ गर्छ जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: माथितिर खलङ्गा छ तल विजुवार खोला
 डल्ले हड्डी त्वाँ त्वाँ गर्ने शङ्ख बजाए होला ।

केटा: बर्दिया र बाँकेतिर ढल्यो भन्छन् धान
माथि धान तल जुँगा के हो रङ्गी जान ?

केटी: विगुल बज्यो राजा आउँदा बोकी ल्याइदेऊ भोला
माथि धान तल जुँगा मकै फल्या होला ।

केटी: घँगारूको फल खायो आई चरी न्याव
लाउनेले नदेखने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: मरेपछि केइ थाहुन्न दुई दिनको चोला
लाउनेले नदेखने कात्रो कपडा होला ।

केटा: डिम्बुरको फल भन्थो खायो चरी न्याव
चराजस्तो उड्ने यान जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: बाघ पन्थो बथानमा भागे गाई खोला
चरा जस्तो उड्ने यान चिलगाडी त होला ।

केटी: डाली बसी कराइरह्यो न्यावचरी न्याव
माटो घर बनाउने चरी जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: गैराबारी बाँस लगाको फाल्यो गोला गोला
माटो घर बनाउने चरी गाँथली त होला ।

केटा: माथितिर घरघाँस खेतमा लस्क्यो धान
अग्निसोलो पछि ड्याम्म जानकीले जान ।

केटी: नेपालगन्ज बजारैमा रङ्ग हान्ने लोला
अग्निसोलो पछि ड्याम्म चिको पन्था होला ।

केटी: बैसी भन्थो कालिच बगाल पाखा चरी न्याव
पोखरीमा ट्यारटुर् जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: भाला बोकी द्वारो आए छड्के भिरी भोला
पोखरीमा ट्यारटुर् गर्ने भ्यागुता त होला ।

केटा: चितवनमा तोरी फुल्यो दाङतिर धान
कति विसले सय पुग्छ जानकीले जान ।

केटी: सगरबाट पानी पन्यो बग्न लाग्यो खोला
सोची ल्याउँदा पाँचविसले सय पुग्छ होला ।

केटी: पारिबाट घोरल दौड्यो न्यावचरी न्याव
माला बनाई आकाश उड्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: लेक फुल्यो लालीगुराँस न्युरो उम्यो खोला
माला बनाई आकाश उड्ने तालचरी त होला ।

केटा: बाढीले बगायो भन्छन् फलिसक्या धान
रङ्ग खैरो भित्र सुन जानकीले जान

केटी: भोटको नुन लिन गाह्यो डाँडा जँघार खोला
खैरो रङको भित्र सुन गानेगुर्जा होला ।

केटी: रानी वन कराइरहन्छ न्यावचरी न्याव
जमिनमुनि लामो फल जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: माथि मूल खोले साग जलुको छ खोला
जमिनमुनि लामो फल तरुल त होला ।

केटा: सिमल रूखमा बसी बोलछ न्यावचरी न्याव
सुरिल्लो रूखको मिठो तेल जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: हाट जाने हटारुको छुट्यो अर्नी भोला
सुरिल्लो रूखको मिठो तेल गडीको तेल होला ।

केटी: पारि वन वारि वन न्यावचरी न्याव
प्याँलो सारी फर्काइ खाने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: गँगटा र माछा मार्छन् तल घट्टेखोला
साइले भन्या मैले गुन्या केरा खाको होला ।

केटा: साइ हजुरको कटाक्षलाई पाइन मैले भेओ
 मुखको ढिकमा कालो रनवन जान रङ्गी क्या हो ।

केटी: भोट गए नुन ल्याउन ल्याए भोटे भोला
 ढिकको मुखमा कालो रनवन दाही जुँगा होला ।

केटी: बेग मारेर ढिकमा आयो न्यावचरी न्याव
 प्याँलो छाला प्याँलै मासु जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: गाई फुकाइदेऊ दमारतिर माछा मारौँ खोला
 प्याँलो छाला प्याँलै मासु मेवा फल होला ।

केटा: असिनाले मान्यो भन्छन् न्यावचरी न्याव
 चारखुट्टीमा रातो भप्पन जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: तर्नलाई गाह्रो हुने बेगको ठाडो खोला
 चारखुट्टीमा रातो भप्पन खटौली त होला ।

केटी: पारिबाट उड्दै आयो न्यावचरी न्याव
 आमा प्याँली छोरी हर्न्यो जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: बाँदरहरू कराइरहन्छन् सुसाउनेको खोला
 आमा प्याँली छोरी हर्न्यो बेसारको पात होला ।

केटा: ढुकुरसँगै बास्यो भन्छन् न्यावचरी न्याव
 कालो जङ्गल फडानी गर्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: कालिच बस्यो अग्लो रूख कल्दु बस्यो खोला
 कालो जङ्गल फडानी गर्ने छुरा पति होला ।

केटी: सुरील्लो स्वरै राम्रो न्यावचरी न्याव
 दाँतसरि फल मिठो जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: चेप्टे सुन ल्याए भन्छन् बनाई एक तोला
 दाँत सरी मिठो फल दाक अनार होला ।

केटा: प्याउली फूल्यो वनै भरी चरी बास्यो न्याव
 ठेकीभिन्न बाघ घुर्राउने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: बाघले बाखा खायो भन्छन् पारी रैजे खोला
 ठेकीभिन्न बाघ घुर्राउने मही पारेको होला ।

केटी: तल भन्थो रूख चन्थो न्याव चरी न्याव
 जाडेमा फाल्ने गर्मीमा लाउने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: सातु खाय हटारूले बसी करङ्ग खोला
 रूखको पात भर्ने आउने गरेको त होला ।

केटा: माछी खेल्यो पानी माथि कुरमाथि लेओ
 सिँगान पुछी गोजी राख्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: बाघ बास्यो पाल्लो डाँडा न्याउली बास्यो खोला
 सिँगान पुछी गोजी राख्ने हाते रूमाल होला ।

केटी: मकैसँग पाक्यो प्याँलै पाखे घैया धान
 बिके टोपी धारो फाल्ने जानकीले जान ।

केटा: धरालो राख राम्रो गरी बच्चा तिम्रो रोला
 बिके टोपी धारो फाल्ने चियादानी होला ।

केटा: ढुकुरसँगै डाली बसी न्यावचरी न्याव
 तुलो नत्थी खाँदा मिठो जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: वारिपारि बग्दै आयो जरिवाङ्को खोला
 तुलो नत्थी खाँदा मिठो सेलरोटी त होला ।

केटी: पोखरीमा नुहाइसक्यो न्यावचरी न्याव
 बाँसबाट गोली जाने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: भरकाने पानी पन्थो उल्यो चवी खोला
 बाँसबाट गोली जाने गुलेली त होला ।

केटा: वर बास्यो पर बास्यो न्याव चरी न्याव
पानीभिन्न धुवाँ आउने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: मलाई पनि लिइदे दाजै काँध भिर्ने भोला
पानीभिन्न धुवाँ आउने हुक्का तान्या होला ।

केटी: विरहमा गायो गीत न्यावचरी न्याव
काट्दा लामो ताछ्दा मोटो जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: लटरम्म बदाम फल्यो तल बगर खोला
काट्दा लामो ताछ्दा मोटो डोब खन्या होला ।

केटा: पल्ला डाँडा उडी गयो न्यावचरी न्याव
काठको धोद्रो घोडा पुच्छर बजि जाने क्या हो ?

केटी: लेकतिर घाम जस्तो ढुइरी बस्यो खोला
घोडा पुच्छर काठ बजाउने सारङ्गी त होला ।

केटी: अज्ञानी छु साइ ज्ञानीको पाइन मैले भेओ
गाला माथि चिन्नो बोक्या जान बरै क्या हो ?

केटा: म भन्दा त साइ ज्ञानी छ्यौ किन बोल्छ्यौ तोला
गला माथि चिन्नो बोक्ने गाँड उटेको होला ।

केटा: भालेपोथी सँगै उडे न्याव चरी न्याव
ढुङ्गा मुनि खोत्रे ताउलो जान बरै क्या हो ?

केटी: सम्भनालाई फेर्ने हो की तिम्रो हाम्रो भोला
ढुङ्गा मुनि खोत्रे ताउली उइ गँगटो त होला ।

केटी: माथिबाट भेल आयो बगाइसक्यो लेओ
नबोलेर साँक्षी बस्ने जान बरै क्या हो ?

केटा: वारिपारि बगर भयो बिचमा बग्यो खोला
नबोलेर साँक्षी बस्ने ढक तराजु त होला ।

केटा: काफल खायो काफ्ले चरी ऐँसेलुमा न्याव
तालको ढिकमा कुरी बस्ने जान बरै क्या हो ?

केटी: वरिपारि तर्न गाह्रो मर्स्याङ्दीको खोला
तालको ढिकमा कुरी बस्ने बकुल्लो त होला ।

केटी: उफ्री बास्यो वनभरि न्याव चरी न्याव
रुखमाथि जाले रूमाल जान बरै क्या हो ?

केटा: च्याउ उम्यो चउर भरि सिमसाग उम्यो खोला
रुखमाथि जाले रूमाल ब्याली ढाक्या होला ।

केटा: आकासबाट उडिआयो वनमा चरी न्याव
ढुङ्गा पनि कलम हुने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: जुनेली मकै लिई आयो चाँची चाँची भोला
ढुङ्गा पनि कलम हुने खरी पाटी होला ।

केटी: बाँराइले भ्रम्टन लाग्यो बास्दा चरी न्याव
जुँगा तल साप बेरेको जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: मलामीहरू लास बोकी भर्दै गरे खोला
जुँगा तल साप बेरेको मदानी त होला ।

केटा: गुराँसको रस खाँदा उड्यो माथि न्याव
वनमा कान्छा बा देख्न पुगँ जान बरै क्या हो ?

केटी: आज भैगो गाउँला फेरी छायौँनाथको मेला
वनमा भेट्या कान्छा बाउ बाँदर त होला ।

केटी: रूज्दै आयो भिज्दै आयो न्याव चरी न्याव
सुसाउँदै मधेस जाने जान बरै क्या हो ।

केटा: काटे सिमल गाईभैसीलाई पाले सिमल घोकी
सुसाउँदै मधेस जाने खोला नदी होकी ।

- केटा: बिज्वारमा फुल्यो भन्छन् मासीं जरन धान
सगरका सेता बुट्टा के हो बरै जान ?
- केटी: सिम सिम पानी पन्यो सानै गयो खोला
सगरका सेता बुट्टा ताराहरू होला ।
- केटी: भँगेराले आँगन कुर्छ हाँगा चरी न्याव
नाकमा बसी कान समाउने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटा: पहिरो गयो भितावाड धुम्लो मारी खोला
नाकमा बसी कान समाउने चस्मा लाको होला ।
- केटा: पारि वनमा बासिरहे भालेपोथी न्याव
सन्तानले आमा मार्ने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटी: गाई बास बस्यो भन्छन् दाडको मलई खोला
सन्तानले आमा मार्ने गँगटो त होला ।
- केटी: गोइलाड चढ्यो माथि रूख भाग्यो चरी न्याव
जन्मदैमा काटी फाल्ने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटा: उर्ली आयो अन्धाधुन्द खहरेको खोला
जन्मदैमा काटी फाल्ने सालनाल त होला ।
- केटा: ढुकुरसँगै बसी बास्यो वनको चरी न्याव
दुई पोखरीको थोपा पानी जान रङ्गी क्या हो ?
- केटी: भालुले मान्छे खायो दाडको कलड खोला
दुई पोखरीको थोपा पानी आँसु भन्या होला ।
- केटी: पारी उड्यो मैना चरी बास्न थाल्यो न्याव
तल हेर्दा आफू देख्ने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटा: डाले सिमल गाईभैसीलाई पाले सिमल घोकी
तल हेर्दा आफू देख्ने पानी पोखरी हो की ।

- केटा: फल लाग्यो भुल्न लाग्यो खेतमा जरन धान
नदेखेरै हुत्याइदिने जानकीले जान ।
- केटी: पारीबाट कमण्डलु समाई आयो जोगी
नदेखेरै हुत्याइदिने हुरी बतास हो की ।
- केटी: वनगस काटे नाख गई सय सय मन
आफू पछि हातको अघि केहो कठै भन ?
- केटा: मान्नीमा भेट भयो एकबारको चोला
आफू पछि हातको अघि लौरो टेक्या होला ।
- केटा: जुरे पन्यो आकासबाट चरी खायो न्याव
हात र मुखको तिखो आवाज जान रङ्गी क्या हो ?
- केटी: गाईलाई बान्देउ दाम्लो लाइदेऊ किला ठोकी ठोकी
हात र मुखको तिखो स्वर पाटे सिटी हो की ।
- केटी: बगरबाट माथि उड्यो डाली बस्यो न्याव
टोकदा भुँडी उपहार दिने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटा: खेतालालाई अर्नी लैजाऊ बोकी ठुलो भोला
टोकदा भुँडी उपहार दिने घरमौरी त होला ।
- केटा: गाई खस्यो भिरबाट रसी लगाई तान
पगरी लाको हनुमान के हो बरै जान ?
- केटी: भाले बास्यो बिहानीमा लुइटे पारी खोला
पगरी लाको हनुमान वनको गुनो होला ।
- केटी: दाङ होइन देउखुरीमा लस्की फल्यो धान
बाकसभिन्न गीत गाउने जानकीले जान ?
- केटा: तीन डाँडाको तलतिर बग्यो लवाङ खोला
बाकसभिन्न गीत गाउने रिरि बाजा होला ।

- केटा: रिम पन्यो व्याउली गैरा जान्ने कन्कन थान
आकाशमा रङ्गिन धरो जानकीले जान ।
- केटी: पारि थर्कोट वारि खानी तल घुर खोला
आकाशको रङ्गिन धरो इन्द्रेणी त होला ।
- केटी: काफलगैरी काफल पाक्यो न्याउली चरी न्याव
पाखामाथि बलछी खेल्ने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटा: बाघ बास्यो धयाधुरी कोइली बास्यो खोला
पाखामाथि बलछी खेल्ने कुसुम भन्या होला ।
- केटा: घुरजिउलीको खेतभरि जरनको धान
रातो चाममा सयौं खप्टा जानकीले जान ।
- केटी: गाई फर्काइदेऊ घरतिर अँध्यारो भो खोला
खुर्सानीका गेडाहरू खप्टा भन्या होला ।
- केटी: रूम्टी लेकको वरिपरि न्यावचरी न्याव
ढुङ्गाभिन्न भुम्के थैली जान रङ्गी क्या हो ?
- केटा: माथि पन्यो पाखापानी धैरेनीको खोला
ढुङ्गाभिन्न भुम्केथैली गँगटो त होला ।
- केटा: घट्टेखोला खेतभरि मारसीको धान
तीन भाइको पगरी एक जानकीले जान ।
- केटी: दानवाडको जङ्गलमा न्यावचरी न्याव
तीन भाइको पगरी एक ओदान हो कि क्याहो ।
- केटी: रिमाली त्यो जिउलैभरि भप्की फल्यो धान
आफू मन्या आँखा तन्या जानकीले जान ।
- केटा: गर्पामाथि पानी पन्यो बाढी ढन्डान खोला
आफू मन्या आँखा तन्या टिमुर गेडी होला ।

- केटा: गैरीवाङमा स्याल करायो लापुपारि न्याव
आठ विस गाईका खुट्टा कति जान रङ्गी क्या हो ?
- केटी: लामपोखराको तलतिर सानो सिँदुर खोला
आठ विस गाईका जम्मा खुट्टा ६४० होला ।
- केटी: न्यालेपौवा राजा बसे न्यावचरी न्याव
जथाकमा सेतो टोपी जान रङ्गी क्या हो ?
- केटा: अङ्ग्रेजले हान्यो भन्छन् बारूद तोपको गोला
जथाकमा सेतो टोपी हिउँ परेको होला ।
- केटा: धनवाङको लेकैभरि न्यावचरी न्याव
आकाशबाट गोली भर्ने जान रङ्गी क्या हो ?
- केटी: माथितिर रिमको गाउँ तल लवाङ खोला
आकाशबाट गोली भर्ने असिनो त होला ।
- केटी: शिव पाइला नजिकैमा न्यावचरी न्याव
गोलाभिन्न सेना भाको जान रङ्गी क्या हो ?
- केटा: माथितिर कपुरकोट तल दमार खोला
गोलाभिन्न सेना भाको अरिङ्गाल त होला ।
- केटा: सार्पानीमा ढुकुर बास्यो वनमा न्याउली न्याव
लेकैभरि तुलको बर्की जान रङ्गी क्या हो ?
- केटी: सल्यानमा बडा हाकिम उल्यो शारदा खोला
लेकैभरि तुलको बर्की गुराँस फुल्या होला ।
- केटी: लिसे पानी मेला जाँदा पछ्यौरी नतान
चारखोलीको एउटै ताल जानकीले जान ।
- केटा: राउटे चउर तलतिर सुसाउने खोला
चारखोलीको एउटै ताल दुध दोएको होला ।

केटा: मूलपानीको जङ्गलमा न्यावचरी न्याव
 टोपी बाहिर टुलो धजा जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: चविघाटको टुलो मेला नजिक सैवाङ खोला
 टोपी बाहिर टुलो धजा पगरी लाको होला ।

केटी: आले बाको माथि घर खास्टो बुन्ने तान
 सात भाइको एउटै टुप्पी जानकीले जान ।

केटा: आरन दाइको कति राम्रो बोल्लामाथि भोला
 सात भाइको एउटै टुप्पी अधिङ्ग्रे त होला ।

केटा: कोकलेले बेगै मान्यो वनको काफल खान
 विना बादल पानी पर्ने के हो रङ्गी जान ।

केटी: लाउरे दाइले पेटी लायो चाँदी तोला तोला
 विना बादल पानी पर्ने शीत परेको होला ।

केटी: किलो भाँच्यो मत्ता राँगो हान मुङ्ग्रीले हान
 विना पानी घट्ट चल्ने क्या हो रङ्गी जान ।

केटा: गोइलाङले खाइसक्यो छ भिरमौरीको पोला
 विना पानी घट्ट चल्ने घडी चल्या होला ।

केटा: दानवाङको सल्लेरीमा न्यावचरी न्याव
 ढोकापाले भुन्डिरहने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: हात हातमा छड्के भुलो ताकु राख्ने भोला
 ढोकापाले भुन्डिरहने ताला लगाको होला ।

केटी: खेत छैन जिउलातिर लाउँला पाखे धान
 हर्यो भ्याङमा कालो गेडी जानकीले जान ।

केटा: गाङजिवाङ पानी पन्यो उल्यो सिवाङ खोला
 हर्यो भ्याङमा कालो गेडी जान्नो पाक्या होला ।

केटा: खानी लेक निकल्यो भन्छन् फलाम तामो धन
 चुला छेउ बाघको स्वरूप के हो तोला भन ?

केटी: ऐरापति छेक्यो भन्छन् बख्खुरको खोला
 चुला छेउ बाघको स्वरूप विरालो त होला ।

केटी: मोहनी यो लगायौ कि तिमी मै छ मन
 आफ्नो स्वर अर्को बोल्ने जानकीले भन ।

केटा: लेकतिर हिउँ पग्लियो बग्यो माडी खोला
 आफ्नो स्वर अर्को बोल्ने स्वर ठोक्केको होला ।

केटा: खोरबारेको वनैभरि न्यावचरी न्याव
 पत्थरलाई पुजी हिँड्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: गाँडापानी पानी पन्यो उल्यो तल खोला
 पत्थरलाई पुजी हिँड्ने सालिग्राम होला ।

केटी: गाई फुकाइदेऊ ढल लाइदेऊ तल रानी वन
 स्यानी रूख छाम्दा दुख के हो साइले भन ?

केटा: कपुरकोट पानी पर्दा बग्यो दमार खोला
 स्यानी रूख छाम्दा दुख सिस्नो बोट होला ।

केटा: तिल्केनको दमारैमा बास्यो चरी न्याव
 छिनभरमा संसार पुग्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: खाली लेक पानी पन्यो बग्यो गर्पा खोला
 छिनभरमा संसार पुग्ने मनको विचार होला ।

केटी: जोगीलाई भिक्षा दियौ तुलै रैछ मन
 ढोका छेउमा लुरफुर गर्ने के हो साइले भन ?

केटा: कल्लेबल्ले पानी पन्यो उल्यो सातबास खोला
 ढोका छेउमा लुरफुर गर्ने गरालो त होला ।

केटा: खानी लेक बाघ करायो डाङ्ग्री चरी न्याव
ढोकछु भन्दा हुन्न भन्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: केतुकीको घरभरि गोला माथि गोला
ढोकछु भन्दा हुन्न भन्ने बाँस र केरा होला ।

केटी: जमल काँटा वेगले भन्थो भाग्यो चरी न्याव
भार लगाई दैनिक पुज्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: घाम तापा पानी पन्यो बग्यो लवाङ्ग खोला
भार लगाई दैनिक पुज्ने तुलसी त होला ।

केटा: गैरीवाङ्ग ढुकुर बास्यो कालापातला न्याव
चुलो माथि टङ्गी बस्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: चेप्टे सुन ल्याए भन्छन् छ रूपेको तोला
चुलो माथि टङ्गी बस्ने भाँर राखेको होला ।

केटी: भात मिठो हुन्छ भन्छन् मारसीको धान
घरमा नाची सफा गर्ने के हो साइले जान ।

केटा: खहरेमा पानी पन्यो बग्यो सिली खोला
घरमा नाची सफा गर्ने कुचो लाको होला ।

केटा: शेष बुढागाउँ निकल्यो भन्छन् राम्रो तामो धन
खोएबाली तोए खाने साइतोलाले भन ?

केटी: होलेरीमा पानी पन्यो बग्यो सेवार खोला
खोएबाली तोए खाने भाँक्री बस्या होला ।

केटी: कल्यु बास्यो खोलातिर डाँडा बास्यो न्याव
ताइमा हाल्ने रिङ्को बाला जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: भावाङ्ग गाउँको तलतिर बग्यो माडी खोला
ताइमा हाल्ने रिङ्का बाला सेलरोटी त होला ।

केटा: दहवनको पारितिर चरी बास्यो न्याव
जाविले नै ढुङ्गा फ्याँक्ने जान साइले क्या हो?

केटी: बाँजबोटमा पानी पन्यो आयो खामे खोला
जाविले नै ढुङ्गा फ्याँक्ने घाँयात्री त होला ।

केटी: छ विसमा खेत किने मुख्खेबाको धन
पेटको धारो मुखमा जाने के हो साइले भन ?

केटा: सिनवाङमा पानी पन्यो बग्यो गाँडे खोला
पेटको धारो मुखमा जाने करुवा त होला ।

केटा: बल्लेजुर बाँराई नाच्यो डाङ्ग्रीमाथि न्याव
मिठो डल्लो मुखमा हाल्ने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: बाघटाँगेमा पानी पन्यो बग्यो खाली खोला
मिठो डल्लो मुखमा हाल्ने कसार खाको होला ।

केटी: खोरबारेर सारपानीमा चरी बास्यो न्याव
नतान्दामा यथास्थान तान्दा छोटो क्या हो ?

केटा: वारिपारि रिम-सिनवाङ बिचमा घुर खोला
तान्दा छोटो हुँदै जाने बिरी खाको होला ।

केटा: गर्पा धनवाङ गाडापानी चरी बास्ने न्याव
मुखको आगो पुच्छर धुवाँ जान साइले क्या हो ?

केटी: थर्कोटमा पानी पन्यो उल्यो पातुखोला
मुखको आगो पुच्छर धुवाँ कक्कर खाको होला ।

केटी: लापु गाउँको माथि वन चरी बास्यो न्याव
हातमा कैजा सवार गर्ने जान साइले क्या हो ?

केटा: कम्पनीको माला बन्यो विछी दश तोला
हातमा कैजा सवार गर्ने घोडा चढ्या होला ।

केटा: रिम जान्ने मेला लाग्ने थान कनकन
घाँसको डोरी बलियो हुने कुन घाँस हो भन ?

केटी: स्याउली सोत्तर बगाइल्यो गाडतिलाको खोला
घाँसको डोरी बलियो हुने बाबियो त होला ।

केटी: दुम्ला दर्बै फ्याउरो बास्यो जुगारमा न्याव
हेर्दा सुङ्लो खाँदा धुम्लो जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: माथिबाट बग्दै आयो जुँगर जाबल खोला
हेर्दा सुङ्लो खाँदा धुम्लो मही पानी त होला ।

केटा: राना गाउँको माथि वन चरी बास्यो न्याव
न त खाने, मुखमा लिने जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: लिङ्दुङ्को पुच्छरको बग्छ चविखोला
न त खाने, मुखमा लिने शङ्ख फुक्या होला ।

केटी: राता माटा जङ्गलमा चरी बास्यो न्याव
ढोका माथि अल्फोबल्फो जान रङ्गी क्या हो ?

केटा: भेवाङका काफल टिपी खाए हवाप खोला
ढोकामाथि अल्फोबल्फो साङ्लो लाको होला ।

केटा: साँरपानी र सल्लममा बास्यो चरी न्याव
देख्दा राम्रो खाँदा तितो जान रङ्गी क्या हो ?

केटी: भिन्वा लेक पानी पन्यो उल्यो दह खोला
देख्दा राम्रो खाँदा तितो ऐरेलु त होला ।

केटी: जरिवाङ र सेरावाङमा लस्किसक्यो धान
कुन वृक्षको पूजा हुन्छ जानकीले जान ?

केटा: धैरेनी वेग मारेको कालिच बस्यो चोर खोला
वृक्षको पूजा हुने वरपिपल त होला ।

केटा: सिमल कुना जङ्गलमा चरी बास्छ न्याव
हातमा आगो बाल्दै जाने जान रङ्गी क्या हो ?
केटी: माथिबाट उर्ली आयो रिठा बोटको खोला
हातमा आगो बाल्दै जाने भाङ सल्काको होला ।

समाप्त

